

SÈRIE 3

A tots els exercicis i opcions, les puntuacions parcials de totes les preguntes són orientatives. Les respostes proposades per la pauta són indicatives i en cap cas no són exhaustives. El corrector o correctora aplicarà el seu criteri per prendre en consideració altres respostes que consideri correctes. En tot cas, valorarà positivament —a més dels continguts conceptuals— l'ordre en l'exposició, la precisió i el llenguatge emprat, i tindrà més en compte i valorarà positivament allò que els alumnes aportin, més que no pas allò que deixin de dir. També valorarà positivament la utilització de la terminologia geogràfica i la claredat en l'exposició.

L'estudiant ha d'escollir QUATRE dels CINC exercicis següents.

Exercici 1

[2,5 punts en total]

1.

a)

Les motivacions de les persones per emigrar són diverses, però en el cas de la població espanyola històricament han estat una combinació de causes de tipus econòmic i demogràfic. Les economies agràries ocupen poca mà d'obra, i sovint de manera discontinua al llarg de l'any, segons el tipus d'agricultura que s'hi practica. Llavors, l'augment de la població sense la creació de llocs de treball provoca desocupació. Aquesta va ser la causa de les migracions a l'estranger de la població durant els segles XIX i XX.

(0,50)

b)

Les províncies indicades al mapa se situen al nord-oest peninsular i a les illes occidentals de l'arxipèlag canari, espais majoritàriament amb escàs dinamisme econòmic, sobretot en l'àmbit rural. Es troben molt vinculades al sector primari o a àmbits que han patit durs processos de reconversió de sectors econòmics com la indústria o la mineria.

Moltes d'aquestes províncies han participat en els grans moviments de població que s'han donat al llarg del segle XX.

(1)

A la resposta es podrà fer menció de les possibles diferències que es destaquin entre les mateixes províncies i es podran donar referències a esdeveniments com les migracions transoceàniques o bé cap a altres països del continent europeu.



2.

L'efecte principal és l'accentuació de la tendència a l'envelliment de la població, que es manifesta amb unes estructures d'edats on predominen els adults de més edat i la gent gran, a causa del fet que és la població jove la que s'ha vist afectada per aquest tipus de desplaçaments.

(0,50)

3.

Identificació de les províncies en relació amb la xifra en què apareixen al mapa:

(0,50)

1) Ourense

2) Lugo

3) Pontevedra

4) La Corunya

5) Astúries

6) Lleó

7) Zamora

8) Salamanca

9) Sòria

10) Santa Cruz de Tenerife

Es puntuarà a raó de 0,05 punts per cada província identificada correctament.

Exercici 2

[2,5 punts en total]

1.

Les taxes d'atur més baixes es donen a les regions del centre i el nord d'Europa (pertanyents a Alemanya, Polònia, Països Baixos, República Txeca, Àustria, etc.), mentre que les taxes més altes, per sobre del 16 %, es concentren als països del sud (Espanya, sud d'Itàlia, Grècia).

(0,50)

Les causes estan relacionades amb l'estructura econòmica d'aquestes regions. Als països del nord i el centre d'Europa hi predomina el sector industrial i, sobretot, els serveis d'alt valor afegit.

A les regions meridionals dels països mediterranis preval una estructura econòmica on l'agricultura basada en alguns monocultius extensius de secà (vinya i olivera) encara té un pes considerable, mentre que el grau d'industrialització és molt baix.

(0,50)

2.

L'economia europea es caracteritza per ser una economia molt competitiva a escala mundial, amb un clar domini del sector terciari.

a)

El sector primari (agricultura, ramaderia, pesca) ha perdut importància en el conjunt de l'economia europea. Actualment, hi ha molt poca població activa dedicada a l'agricultura i la ramaderia, a causa de la mecanització i la modernització de les instal·lacions, cosa que li permet ser més productiva i rendible, però que fa que ocupi un baix percentatge de la població activa.

(0,50)

b)

La indústria decreix lentament, a causa de la globalització econòmica i de la competència amb productes de països tercers. Tot i això, genera una important ocupació en la producció de maquinària, en equips electrònics, en aliments, en el sector químic i en material de transport.

(0,50)



c)

El sector terciari és el predominant, a causa del fet que en les darreres dècades s'ha produït una terciarització de l'economia. Actualment, més de la meitat de la població activa treballa en aquest sector. Cal destacar els serveis, el comerç i els transports.

Les xarxes de transport a Europa estan molt ben organitzades. El transport marítim compta amb grans ports, tant a l'Atlàntic com a la Mediterrània. També gaudeix de diversos aeroports que són *hubs* de vols internacionals. Una bona xarxa d'autopistes connecta les capitals i les grans ciutats europees i permet un transport fluid de mercaderies per carretera. També està en procés de desenvolupament la xarxa europea de ferrocarril d'alta velocitat.

(0,50)



Exercici 3

[2,5 punts en total]

1.

a)

La Serralada Pirinenca, amb disposició oest-est, assoleix amplàries de més de 100 km, i forma una sèrie d'alineacions paral·leles que des de la part central o axial dels Pirineus davallen en forma de grans esglaons. Dues grans unitats formen aquesta serralada, que presenta una estructura complexa: el Pirineu axial o central i el Prepirineu.

(0,25)

El Pirineu axial o central és on es troben les altituds més notables, i el modelat sobre roques ígnies i metamòrfiques ha donat lloc a cims i massissos elevats on les altituds davallen d'oest a est, entre els quals destaquen el massís de Besiberri amb el Comaloforno, la pica d'Estats, el puig Pedrós, el Puigmal, el massís de Bastiments i la serra de l'Albera.

(0,25)

[No és necessari que l'estudiant esmenti tots els massissos i cims per a obtenir la puntuació màxima, n'hi haurà prou que en citi tres, i que podrien ser també diferents dels esmentats aquí.]

El Prepirineu, de menor altitud i de formes més suaus, està modelat en materials calcaris. El formen dues alineacions muntanyoses paral·leles a la zona axial: les serres interiors, que arriben a més de 2.500 m d'altitud, i les serres exteriors, amb altituds més modestes. Entre els dos grups de serres s'obre la Depressió Mitjana pirinenca, allargada, estreta i interrompuda per altres relleus menors.

(0,50)

b)

Els Pirineus presenten el modelat glacial més important de la península Ibèrica. Durant els períodes glacials quaternaris, un gran mantell glacial, com si fos un casquet polar, cobria la serralada.

El modelat glacial va originar grans valls com les de la Garona, a la Vall d'Aran, o la de la Noguera Pallaresa, a la vall d'Àneu (Pallars Sobirà), així com el rejuveniment del relleu amb la formació de circs glacials i crestes d'arestes, a més de la creació de centenars d'estanys.

(0,50)



2.

A l'alta muntanya pirinenca, per sobre dels 1.600 m d'altitud, s'hi troba l'estatge subalpí, format per boscos de pi negre, de fulla perenne, un bosc que resisteix els hiverns freds i llargs d'aquestes altituds.

(0,25)

Per sobre dels 2.300 m, la crueta del clima no permet l'existència de cap bosc i la vegetació es redueix a prats de gespa. És l'estatge alpí.

(0,25)

3.

Les activitats econòmiques tradicionals de les àrees de muntanya es troben en declivi a tots els països desenvolupats. Els conreus i la ramaderia extensiva han disminuït molt a les zones de muntanya, així com els aprofitaments forestals, principalment a causa de la baixa rendibilitat, la manca de relleu generacional i les dificultats per competir amb productes procedents de països amb costos de producció més baixos.

(0,25)

El turisme de neu —sobretot la pràctica de l'esquí—, el turisme rural i noves modalitats com el turisme d'aventura són les principals activitats econòmiques alternatives que s'hi han implantat a les darreres dècades.

(0,25)



Exercici 4

[2,5 punts en total]

1.

a)

Les causes més importants que han fet possible la globalització són les següents:

- El desenvolupament de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC), que permeten connectar empreses i persones separades grans distàncies, per fer transaccions econòmiques, difondre informació, etc., de manera que la situació geogràfica dels territoris no és tan determinant com en el passat.

(0,25)

- El gran desenvolupament de les xarxes de transport, que ha fet possibles els intercanvis molt ràpids de mercaderies i els desplaçaments de les persones, amb un augment de l'eficàcia i la reducció de costos.

(0,25)

- La liberalització dels mercats de productes i serveis, i també de capitals, promoguda per organitzacions internacionals (OMC, FMI, G-7, G-20, etc.) que han afavorit la supressió de barreres polítiques i administratives.

(0,25)

- El gran desenvolupament de les empreses multinacionals que busquen el màxim benefici amb una estratègia global, i han afavorit una nova divisió espacial internacional del treball.

(0,25)

b)

En l'àmbit cultural s'ha afavorit l'accés a la tecnologia, la ciència i la cultura, principalment per mitjà de l'ús d'Internet, però s'ha produït un avenç en l'homogeneïtzació de les preferències culturals, artístiques o esportives, sobretot sota la influència de la indústria de l'oci dels Estats Units.

(0,50)



2.

a)

En les societats dels països desenvolupats, es tendeix a mesurar el nivell de vida i benestar de la població únicament en termes econòmics. Tradicionalment s'ha utilitzat el PIB com a indicador principal. El desenvolupament humà, en canvi, integra altres dimensions de la vida humana més enllà del nivell de renda, com poden ser la salut i l'educació.

(0,50)

b)

El desenvolupament humà es mesura per mitjà de l'índex de desenvolupament humà que es calcula a partir de les variables següents:

- Esperança de vida
- Nivell d'instrucció
- Nivell de renda

(0,50)



Exercici 5

[2,5 punts en total]

1.

a)

L'efecte d'hivernacle és un fenomen natural de l'atmosfera, on una sèrie de gasos, sobretot el vapor d'aigua i el diòxid de carboni, absorbeixen una part de la radiació infraroja procedent de la Terra. Però l'excés de concentració de diòxid de carboni (CO₂), produït principalment en la combustió de combustibles fòssils, i altres gasos com el metà provoquen una acumulació de calor en l'atmosfera que comporta un canvi climàtic global caracteritzat per l'augment de les temperatures i el reescalfament del planeta.

(0,50)

b)

L'augment de les emissions de diòxid de carboni es deu a la combustió de combustibles fòssils en automòbils i mitjans de transport, indústries, centrals tèrmiques, calefaccions, i a la desforestació. També suma l'emissió d'altres gasos com el metà, produït en les activitats ramaderes i en l'agricultura.

(0,50)

c)

A la taula s'observa un augment de les temperatures mitjanes a totes les estacions, sobretot a l'estiu i la tardor, juntament amb una disminució de les precipitacions.

Aquest fenomen podria comportar un augment en la freqüència dels fenòmens meteorològics extrems, com onades de calor a l'estiu, sequeres persistents, fortes precipitacions, etc., així com canvis en la distribució geogràfica de determinats conreus.

(0,25)

A escala global, l'augment de la temperatura mitjana de l'atmosfera terrestre està provocant el desglaç de les glaceres de muntanya i dels casquets polars, fet que comporta l'elevació del nivell del mar, que podria arribar a inundar zones costaneres avui densament poblades.

(0,25)

2.

Les propostes per aturar-lo impliquen reduir els gasos amb efecte d'hivernacle provinents dels combustibles fòssils i, per tant, potenciar l'ús i l'eficiència tecnològica de les energies renovables i les tecnologies netes. També es posen en pràctica programes de reforestació.

(0,50)

Els estudiants poden citar diversos exemples de conferències internacionals sobre el canvi climàtic. La Conferència de Kyoto (1992) és una de les més rellevants, ja que va ser la primera en què es van fixar uns objectius de reducció d'emissions de CO₂ per als països participants. També són importants l'Acord de París (2015), en el qual es va aprovar limitar l'escalfament global a 1,5 °C d'augment respecte al nivell preindustrial, i la més recent, la Cimera del Clima (COP26) de Glasgow (2021), on es va acordar accelerar les accions per complir l'Acord de París.

(0,50)

El corrector vetllarà per la pertinència d'altres conferències que pugui citar l'estudiant.